

Några upplysningar, synpunkter
och tankar i

S:t Jacobs Församlings

Kyrkobyggnadsfråga.

GÖTEBORG
BRÖDERNA WEISS BOKTRYCKERI

1923

Följande uttalanden äro avsedda att i korta drag söka klarlägga hur församlingens kyrkobyggnadsfråga för närvarande ligger till och att giva varje medlem tillfälle att i ro studera densamma samt bilda sig en egen mening och ståndpunkt i denna synnerligen: viktiga fråga. Vid ett kort möte eller sammanträde, där under livliga debatter ofta ensidiga synpunkter kraftigt framhållas, kan man ej få det lugn, som erfordras, för att få en klar uppfattning av frågan.

Kyrkobyggnadskommitten har för närvarande tvänne förslag under utredning. Det ena är ombyggnad av församlingens fastighet Storgatan 17, det andra gäller nybyggnad på tomterna 16 E och 16 F i stadens 15 rote belägna i hörnet av Nya Allén, samt Sten Sture- och Parkgatorna. Inom kommittén äro meningarna delade om vilketdera förslaget som är det för församlingen ändamålsenligaste och lyckligaste.

Vi vilja här framlägga ett par skisser, som uppgjorts av arkitekt Sigfrid Ericson¹ för en nybyggnad å nämnda tomter, samt uppdraga några jämförelser mellan de olika förslagen. Det är i synnerhet tre välgående skäl, som tala *mot* ombyggnad av Storgatan 17 och *för* nybyggnad vid Allén, nämligen: geografiska, estetiska och humanitära – eller med andra ord, läge, utseende och kristlighet.

Vad då först läget beträffar, få vi icke förgäta att S:t Jacob är en dotterförsamling till Emanuel och att den bildades för att upptaga verksamhet i de från moderförsamlingen rätt avlägsna centrala och östra delarna av staden och att dess första lokal förhyrdes vid Drottningtorget. Det är väl ingen som vågar påstå att de bröder, som bildade S:t Jacob, gjorde ett misstag, då de, varma av hänförelse och missionssinne

---

¹ Han var tillsammans med Arvid Bjerke huvudarkitekt för Jubileumsutställningen i Göteborg 1923 när till exempel Götaplatsen och Liseberg anlades och byggnader som Göteborgs konstmuseum och Göteborgs Konsthall byggdes. Sigfrid Ericson var också arkitekten bakom ett antal kyrkobyggen, bl.a. S:t Matteus kyrka på Hisingen (1923), och Masthuggskyrkan (1914) kan betecknas som hans definitiva genombrott inom svensk kyrkoarkitektur.

beslötö att i Herrens namn upptaga ett nytt verksamhetsfält i dessa stadsdelar. Den förhyrda lokalen blev emellertid för trång och församlingen tvingades att söka rymligare lokal. Det är detta som gjort att vi kommit över till Vasastaden och allt för nära Emanuel. Från den synpunkten sett, att vi icke ha territoriella församlingar, utan de olika församlingarnas medlemmar bo spridda över så gott som hela staden, kan det ju sägas, att det icke är av någon vidare betydelse om ett par församlingars kyrkor ligga i omedelbart grannskap till varandra, men ser man från missionssynpunkt – och den måste vara den avgörande härvidlag —bör man förlägga kyrkorna så, att man kan nå det största antal människor.

Utom det att Storgatan 17 ligger alldeles för nära Emanuelskyrkan, ligger den så att säga inklämd mellan å ena sidan Betlehemskyrkan och å den andra K. F. U. M., vilken sal med all sannolikhet kommer att uthyras till annan församling då vi flytta därifrån. Därjämte ha vi Tabernaklet på obetydligt avstånd. Vore församlingsverksamheten att jämföra med affär, skulle det måhända vara bra att bo mitt i klungan av konkurrenter, men att det icke är så, det bär vår söndagsskola vittne om. Trots ivrigt arbete är det ju icke möjligt att samla något större antal barn, ty de sugas upp av grannförsamlingarne. Och ifråga om verksamheten bland de äldre är förhållandet det samma. Vi ha i 25 år arbetat här, men församlingen har icke under alla dessa år ökat i medlemsantal, utan tvärtom minskat. Vi torde redan allt för länge stannat på denna plats.

Läget på de nämnda tomterna vid Allén är snart sagt idealisk, och betydligt bättre än Storgatan 17. De ligga betydligt närmare församlingens utgångspunkt – Drottningtorget – och i en stadsdel, vilken nu saknar någon som helst gudstjänstlokal, var behovet av kristlig verksamhet inom dessa stadsdelar stort för 30-35 år sedan, huru mycket mera är det icke nu. Under de år som gått ha stora områden på Stampen och söder om Heden bebyggts, så att behovet av en kyrka där är nu dubbelt stort. Det har sagts att Allétomterna ligga för långt bort och att det icke finnes något folk däromkring. Det är lätt att bevisa att det påståendet är alldeles grundfalskt. Allétomterna ligga c:a 3 min. väg från församlingens förra tomt vid Södra Vägen och det läget ansågs ju allmänt vara utmärkt lämpligt och centralt för församlingen. För medlemmar, som bo avsides finnes ju spårvagnar med hållplats 3 min. väg från kyrkan. Det är sannt att Trädgårdsföreningen icke är bebyggd och väl aldrig kommer att bliva

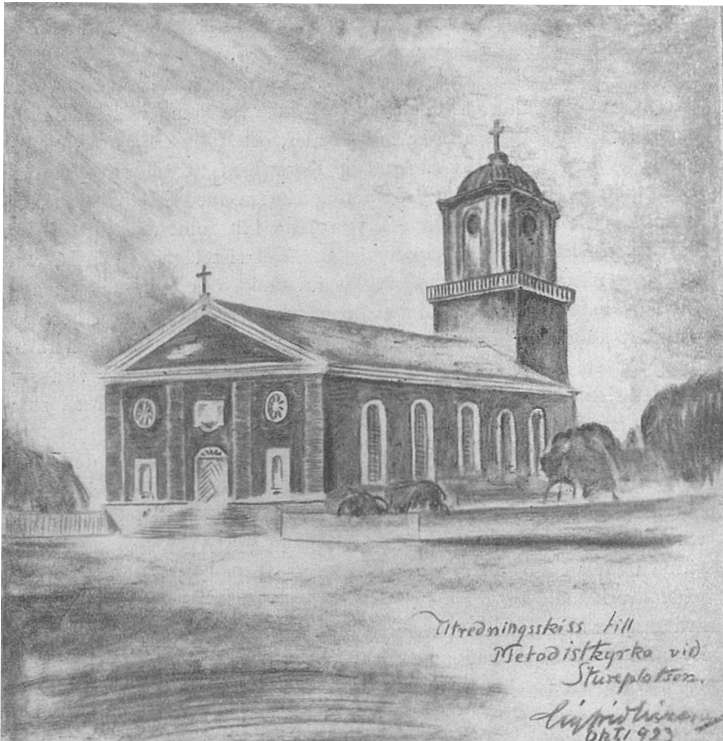
det, ävenså att det är tvivelaktigt om och när Heden kommer att bebyggas. Men redan nu bo runt Heden så många tusen människor, att församlingen redan här har ett stort verksamhetsfält. Och här bo människor av den medelklass, som vi kunna icke blott räkna med som åhörare, utan ock kunna rekrytera våra led. Men gränserna för församlingens verksamhet få icke dragas så snäva. Vi ha stora stadsdelar runt om där det finnes mycket folk men få gudstjänstlokaler. Låt oss göra -en rundtur och ringa inne S:t Jacobs kyrka och sedan göra en beräkning. Vi börja då med Stampen, där finnes mycket folk men inte en enda frikyrkolokal. Tänka oss så över till Hultmans Holme, en stor stadsdel, och där finnes ej mer än en liten missionslokal. Så komma vi till Nordstaden, där det finnes ett par små lokaler, och följa så Östra Hamngatan, Avenyen, Södra Vägen och Korsvägen ut till Örgryte och Böö folkrika samhällen. Ja, varför icke ta med Metodistkyrkans teologiska skola på Överås. På hela detta fält finnes, så vitt det är oss bekant, icke en enda predikolokal. Till sist taga vi Gårda, och så ha vi nästan gått runt. Låt oss nu tänka oss in i, vilket ringa fåtal av befolkningen som inom denna rayon samtidigt kan beredas plats att åhöra en predikan och låt oss så göra motsvarande beräkning för ett område omkring Storgatan 17. Det skall då visa sig att det sistnämnda området har plats för bortåt 10 gånger så stor procent av befolkningen, som det förra.

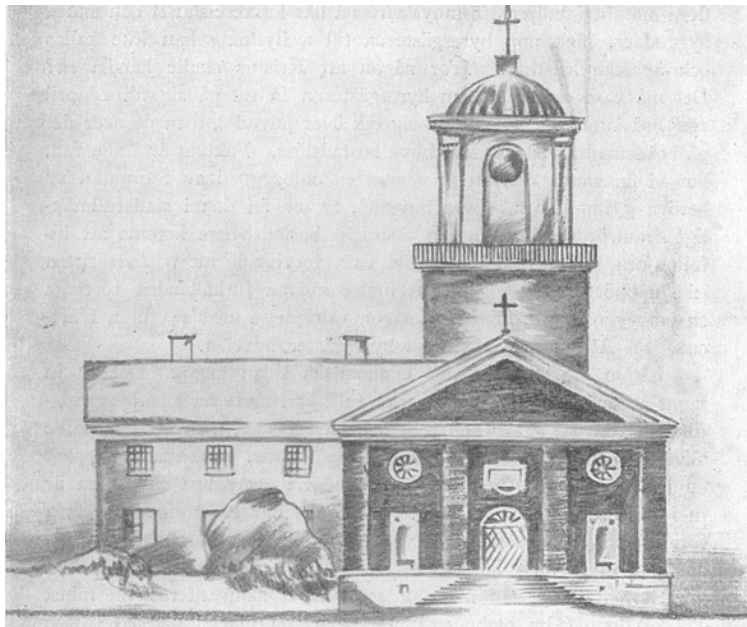
Storgatan 17 ligger även inklämd i den meningen att den icke är synlig från den största stråkvägen i närheten – Allén och Parkgatan – mer än det ögonblick man passerar förbi och händelsevis vänder blicken däråt. En kyrka på tomten vid Allén kan man icke gärna undvika att se. Den blir synlig på långt håll och från vilket väderstreck man än kommer. I sammanhang härmed kanske några ord om trafiken på de omgivande gatorna kan vara på sin plats, isynnerhet som det sagts att denna icke är av någon betydenhet. Jo, här är en mycket livlig trafik, i synnerhet på Park- och Sten Sturegatorna, som ju bilda genomfartsled mellan Drottningtorget och Getebergsäng. Även Allén är ganska livligt trafikerad. Gå ut en söndagsmorgon eller söndagsmiddag och se vilken ström av människor. Vid vissa tillfällen kan det vara flera tusen på mindre än en timme. Säg icke, att dem ha vi ingen nytta av för de gå ändock icke in i kyrkan. Jo, varen vissa om, att det har sin stora betydelse att vår kyrka står där som en ständig annons, Människorna se och få in i sitt medvetande att där ligger en gudstjänstlokal och mera än en skall säkert även söka

sig dit. Trafiken här ökas alltjämt, och som bevis för att myndigheterna ha blicken öppen härför kan anföras, att helt nyligen beslut fattats att bredda Stampbron, samt att det planeras för en stor genomgående trafikled från Hisingen över Drottningtorget och Sten Sturegatan söderut. Här finnas oanade utvecklingsmöjligheter. Storgatan 17 varken har eller får en sådan trafik. Gatorna därintill trafikeras på söndagarna huvudsakligen av människor, som äro på väg till eller från Betlehemskyrkan, Tabernaklet och andra gudstjänstlokaler.

Denna punkt har blivit vidlyftig, men det är ock den mäst avgörande. Vi skola söka att fatta oss kortare i de följande.

I frågan om utseende har det säkert sin stora betydelse, att vi få ett Herrens hus, som liknar en kyrka, så att det klart synes att det är en gudstjänstlokal. Det är alldeles fel att »salar är idealisk». Vi metodister torde från en sida sett ha tillräckligt med salar lite varstades ute i landet. Men folket går hällre in i en kyrka än i en sal och alldeles särskilt är detta förhållandet i denna stad. Vad beträffar Storgatan 17, kan det aldrig

Fasad åt Stureplan

bliva annat än en sal. Byggnadsförordningen lägger hinder i vägen för att exteriören skall kunna få någon egentlig kyrkstil, och hur det ställer sig med takbelysningen vet man icke. Det är, vad kyrkor beträffar, åtminstone, här i landet, oprövat. Det är möjligt att den kan bliva bra, men man har i varje fall den risken att det kan bliva mindre tillfredsställande. På tomterna vid Allén är man icke bunden av sådana byggnadsbestämmelser, som gälla för Storgatan 17, utan där kan man få bygga en »riktig» fristående kyrka, med torn om man så vill, och för övrigt i vad vi äro vana att kalla kyrkstil. Envar förstår vilka stora möjligheter som förefinnas här, emot på Storgatan 17. Vi behöva icke säga mera härom.

Den tredje punkten är för oss, som kristen församling, av stor betydelse. Vi kunna icke handla okristligt mot våra medmänniskor utan att ådraga oss, ej blott deras, utan Guds misshag. I huset Storgatan 17 bo icke mindre än 9 hushåll och dessutom äro 6 affärslokaler inrymda där. Att under nuvarande brist på bostäder, då flera hundra familjer äro inhysta i små bås i Exercishuset och andra byggnader, säga upp hyres-

gästerna till avflyttning kan icke kallas och är icke kristligt. Tror någon att Kristus skulle handla så? Det må vara sannt, att om hyresgästerna få tid på sig till 1 april 1925, så kunna de nog skaffa sig tak över huvudet, men då sker det, på bekostnad av andra, som bliva bostadslösa. Faktum är i alla fall, hur vi än vända det att vi genom en ombyggnad av Storgatan 17 beröva 7 familjer tak över huvudet, ty om än den i stadsfullmäktige framförda motionen om utsträckt bostadsbygge komme att bifallas och förverkligas, kunna vi vara förvissade att bostadsbristen icke upphört våren 1925. Att under sådana förhållanden företaga en ombyggnad, kan icke föra någon välsignelse med sig, utan tvärtom. På Alléomterna bli inga hyresgäster husvill. Låtom oss nu syna den ekonomiska sidan något. Det är ju sannt att nybyggnadsförslaget icke fullt kan tävla med ombyggnadsförslaget då det gäller den rent finansiella sidan, men att det skulle bliva så jämnställt, som här nedan skall visas, hade man knappast kunnat tänka sig. Och den förhållandevis obetydliga skillnaden är ju icke värd att tala om, då nybyggnaden har så många och stora företräden och församlingens skuld ej blir större än att den utan någon ansträngning bör kunna förräntas och amorteras. Storgatan 17 kan med all sannolikhet saluvärderas till minst 225,000 kr. (Om ombudsmännen få någon månad på sig, tro vi oss kunna sälja den till detta pris). Läggas härtill den beräknade kostnaden för ombyggnad, vilken förslagsvis är kr. 200,000, kommer egendomen att kosta församlingen 425,000 kr. Församlingen får då en större kyrkosal och en mindre sal, vilka tillsammans med läktare beräknas giva utrymme för 8 å 900 sittplatser. Dessutom 22 andra lokaler såsom pastors- och vaktmästarebostad, ungdomsrum m. m.

Då det varit fråga om nybyggnad, har ofta framhållits att det gäller en millionaffär och att församlingen aldrig skulle orka med den, utan komma i ekonomiska svårigheter, men här skall visas att det är ett företag, som kan både överskådas och realiseras.

Tomterna vid Allén kosta tillsammans 171,700 kr. Enligt specificerad kostnadsberäkning plus alla inventarier (utom orgel), såsom bänkar, predikstol, altare, armatur m. m., skulle nybyggnaden gå till 220,000 kr. plus 35,000 kr. för arvoden och oförutsedda utgifter till 255,000 kr. eller tillsammans med tomten 426,700 kr. För detta belopp får församlingen kyrka och mindre sal, som tillsammans med läktare få 8 å 900 sittplatser, samt dessutom 18 å 19 andra lokaler till pastors- och vaktmästarebostad, ungdoms- och sångrum, slöjdsal m. m.

Här torde kunna tilläggas, att det icke är alledeles säkert att ombyggnaden av Storgatan 17 stannar vid den angivna summan. Det kan vara svårt att exakt beräkna kostnaden när det gäller nybyggnad, men betydligt svårare när det är fråga om att först riva ned och sedan bygga upp. Det är icke så lätt att överskåda var det kan sluta, då man börjar att riva i gamla hus, allrahläst då det, som här, behöves vittomfattande grundförstärkningar m. m. Vad nybyggnaden beträffar kunna vi ju heller icke garantera att icke den beräknade summan kan komma att i någon mån överskridas men denna kostnadsberäkning är uppgjord av en mycket pålitlig och vitsordad expert på området, och dessutom kontrollräknad av byggmästare, så den torde i varje fall vara så tillförlitlig som möjligt.

Låt oss nu ställa de båda förslagen sida vid sida och väga det ena mot det andra.

Ombyggnad av Storgatan 17:
Inklämd mellan andra församlingar.

Undanskymd.

I blockkvarter med föga yttre utseende av kyrka.

Icke en kv.-fot fri markyta.

Sal med oprövad takbelysning.

Mindre sal och läktare.

Inalles 8 á 900 sittplatser.

Pastorsbostad, 4 rum och kök.

Vaktmästarebost., 2 rum och kök

10 rum.

Kostnad : tomt 225,000

ombyggn. 200,000 425,000

Skuld på egendomen .. 75,000

Nybyggnad på Allétomterna:

Enda gudstjänstlokal inom ett stort område.

Synlig från alla håll.

Fristående och i kyrkstil.

Rymlig park runt kyrkan (markytan nära 4 gånger större än tomten vid Storgatan).

Kyrka med sidobelysning.

Mindre sal och läktare.

Inalles 8 á 900 sittplatser.

Pastorsbostad, 4 rum och kök.

Vaktmästarebost., 2 rum och kök.

8 rum (däribland 2 större salar).

Kostnad : tomt 171,700

nybyggn. 255,000 426,700

Skuld på egendomen .. 76,700

Men vi böra även räkna med vilka utgifter församlingen får med de olika förslagen och jämföra dem med nuvarande utgifter för att se om församlingen mäktar bära dem.

	Nuvarande	Storg 17	Allékyrkan
Hyra för K. F. U. M...	3,630	3,500	5,000
» » kyrkosalen...	1,700		
» » pastorsbostaden...	1,650		
Ränta på skulden		3,750	3,835
Pastorslön och omkostnader	6,700	6,700	6,700
Omkostn. för fastigheten,		3,000	3,000
	13,650	13,450	13,535

Vi hava endast räknat med de resurser, som nu finnas och icke med vad församlingen i hänförelse för saken kommer att insamla under byggnadet. Kanske vi kunde få vår kyrka alldeles skuldfri. Det vore nog icke omöjligt om det rätta offersinnet komme fram. Allt som nu blivit relaterat angående den ekonomiska sidan äro fakta, vilket vem som helst kan få undersöka och kontrollera.

Med tanke på att vi ändock ha en så stor byggnadsfond given till kyrka kan man fråga sig: Om inte St: Jacob, vilken har den största byggnadsfond någon metodistförsamling i Sverige haft, kan bygga en någotsånär värdig kyrka, vem kan då göra det? Vi metodister här i Göteborg ha ju varit synnerligen vanlottade härvidlag. Vi ha ju ingen representativ kyrka här. Även från den synpunkten borde det vara en samvets sak för oss att vår kyrkobyggnadsfråga bliver löst på ett tillfredsställande sätt. Vi ha många ögon riktade på oss, som följa oss med intresse för att se hur vi löser vår uppgift. Må vi därför alla känna vårt ansvar.

Att i en så stor och avgörande fråga varje församlingsmedlem beredes tillfälle att få göra sitt uttalande synes oss vara helt naturligt. Det är dock i första rummet församlingen det gäller. Församlingen, som under årens lopp bedit, offrat och väntat för att en dag få stå på heligt rum under eget tak. Ja, det är flera medlemmar, som följt denna fråga med varmt intresse och förböner ända från församlingens första dagar. Därför bör även var och en få säga sin mening.

Vi människor se endels. Det fördolda och framtiden hör Gud till. Låt oss därför i fortsättningen allvarligt och ödmjukt bedja om Hans ledning och hjälp, på det denna för oss så viktiga fråga må lösas så, att Guds rikes framgång befrämjas och Gud bliver förhärligad. Det är ju icke oss själva eller egna intressen, utan osjälviska och höga syften vi

arbeta för, och vi äro förvissade om, att våra vänner, som se dessa frågor från annan sida, ha det gemensamt med oss, att vi alla önska församlingens allra bästa och att kyrkobyggnaden skall bliva ett medel för församlingen att i största möjliga utsträckning fylla sin uppgift i samhället. Give Gud att allt hos oss må ske i enandets, broderlighetens och kärlekens tecken.

Göteborg i november 1923.

Oscar Wahlström.

Sven Lind.

Knut Löffler.

Alexius Wahlström.

Ledamöter i byggnadskommittén.

